

ma primitiva vagi ser *jogaïna* o *jugaïna*, que en efecte trobem com a documentació primera del mot, si bé amb el matís de 'objecte graciós i de preu per enjojar el culte', en un inventari dels ornaments del monestir de Sant Francesc (Mall.) de l'any 1549: «item --- item, 5 las barras de Mestre Ramon Llull, pesen sis unsas escasses; item, una *jugebina* de or dins la qual ha un Sant Cristòfol, ab ses perles, pesa un quart» (BSAL VIII, 329a: tots els «items» són objectes de culte o devoció, no pas de joc, si bé no és inconcebible que s'hagués comparat a aquell *crepitaculum* que explica supra Lacav. i a joietes capritxoses). La terminació recorda la de *salvaina* = *salvatgina*, i ALBAINA.⁷ En tot cas, tenint en compte que *jouguino* existeix també en oc. mod., on el TdF en dona testimonis prov. i llgd. 15 (a partir del tolosà Goudouli, c. 1610) en el sentit de 'moixaina' i «badinage», no podem considerar gaire probable que *juquina* vingui d'un antic *joga(II)ina* ni àdhuc *jugeïna*. *Joguinejar* [Verdaguer]; *joguineig*. *Ajouinat*.

Joguina ha tingut una sèrie de concurrents, de formació més o menys paral·lela, en tant que derivats directes o indirectes de *joc*. OPou en diu simplement *juges*: «COSES DE DONES --- la dida: nutrix; los bandols o bolquers o *juges*⁸ y altres coses de chichs: panni, crepundia, incunabula; la faxa ---» (ThPu., 309). Una de les més antigues fou *juguet* (si bé pogué resultar d'un dels dos anteriors amb addició o permuta del sufix); ja en JRoig: «Déu e Messia / --- / la vinya nova, / pus ver esgleya / --- les cerimònies / e querimònies / ja malastrugues, / quax ballarugues, / chiulells, *juguetes*, / baceroletes, / fluxes liçons / de chichs minyons, / li --- rebujà» (Spill, 13593); també en un altre val.: «ornaments o *juguetes* de criatures: crepundia, puerilia ornamenta», JnEsteve (Li. Eleg., n-8-v^o).³⁵

Avui ha restat en ús per a 'joguina' a Mall., pron. amb *u* (*una žugáta* sento a Orient, 1963), com posa de relleu Tomàs Forteza (Gram. Cat.) i així ho usen l'Arx. Ll. Salvador en una rondalla (p. 147, veg. el context en VORM) i d'altres: «els revolucionaris glosaren a la seva manera l'entrevista de la favorita amb Kaunitz a la villa de *Babiola*; comprenc que aquest nom, que vol dir *juguet*, els despistà, essent gent de poc món, però el que allà es tractà eren afers greus», Ll. Vilallonga (Bearn, § 13, 217); a Ciutadella *juguet*,⁴⁵ per influència de *joc*, diminutiu *joquet*, i el regressiu *joques* men. 'pessigolles'; *joquina* 'moixana' mall. En canvi avui a València diuen *joquet* masculí i amb *o*, que coincideix amb el cast. *jugete*, però JGiner i March insisteix que és mot genuí («El Camí», 14-iv.⁵⁰ 1934), fent-s'hi fort en comunicacions de 1953, 1956 i ss., amb molts arguments opinables, si bé potser no tots descertats; n'hi ha un doc. de 1698 publicat en una revista perpinyanesca de 1912, *AlcM*, que no em consta si realment és rossellonès, però avui s'usa allí aquest mot (Grandó, Misc. Fabra, 194; Capcir, BDC III, 194).⁹

⁺*Jogarella* 'joguina, joc en el tracte, tripijocs': «en De Plaer no n'hi ha mai prou --- els sentiments --- francs del poble hi formen un contrast sorprenent 60

amb les *jogarelles* amoroses de la primera comèdia <L'Amor Traïdor>», JSebPons a Coromines, maig 1928 (*Diaris i Rec. de Cor.* III, iv, n. 45). *Juguerois* eiv. (-eroy: juguete», PzCabr.). *Jugarró* tort. «joguina» (Arabía, Misc. Folklorica, p. 166), «els Reis, que vénen d'Orient, per les senderes que aflueixen al Coll de l'Alba, carregats de *jugarrons*», Vergés Paulí (*Espurnes* v, 136).

Juguesca 'aposta de joc' [1805, Belv.: «apuesta, sponcio; fer una *juguesca*], no descarto la possibilitat que la terminació sigui deguda a una imitació de *gr(e)sca* 'mena de joc', que fa *AlcM*, però en tot cas no havia de pendre seriosament l'acc. neològica en què el flac imitador humanista Llo. Ribet empra aquest mot; i és francament abusiu haver posat aquesta pretesa acc. 'ganes de jugar' com a encapçalament del mot que no consta amb aquesta acc. en cap font seriosa (el Ribet no prengué mai res seriosament fins que el dictador borratxo el féu acadèmic, que no sembla 20 haver estat mai en ús a Mallorca (manca *DFgra.* i *DAmen.*); i el *DAG.* i *AlcM* impliquen que no s'usa a les Illes, en no donar-li cap forma ni pron. balear.

En parlar rossellonès diuen *jugesta* per 'juguesca, aposta': «mostolla que mostollarà / sembla que se recorda pas / de la *jugesta* feta amb la closca-dura», Saisset (*Catal. d. R.*, 221, en la falla de l'aposta de la llebre amb la tortuga), «va deixar la tortuga escometre soleta, / Patrevida *jugesta*», Caseponce (*Faules*, 119). Essent terminació més extraordinària és probable que aquesta sigui forma més antiga (i alterada l'altra per trivialització del sufix). En definitiva crec que es tractarà d'un encreuament de *juguet* (supra) amb la terminació dels sindònims més antics *justa* 'llicia, combat de justadors' i *aposta*. *Enjoguescat*.

Jocós [Lab. 1840], pres del ll. *jocosus* id.; *jocositat* [Lab. 1840].

CPt.: *Jocoseriós* (*Dfa.*; -oserio, Lab. 1840).

Joglar c. 1200, en els trobadors catalans Guerau de Cabrera (*Cabra juglar* ---), R Vidal de Besalú, G. de Berguedà, Cerverí de Girona: descendent mig-savi de l'adj. ll. *JOCULARIS* 'graciós, risible', derivat de *JOCŪLUS* 'broma', diminutiu de *JOCUS*. En la nostra prosa, ja molt freqüent en Llull, on el mot apareix tant amb el sentit de 'trobador professional modest o recitador', com en el de 'recitador i tocador d'obres poètico-músiques o merament musicals'. Tenim la sospita que sota la figura del *Joglar de Valor*, que apareix en *Blanquerna*, pensa Mestre Llull en el seu ben conegut Cerverí de Girona, i que per la seva banda aquest en parlar del «Fra Menor» que l'ha inspirat a compondre la seva obra mestra —el *Sermó*— es refereix justament a Ramon Llull.

Car llegim: «Blanquerna anava --- per la forest --- venc un *juglar* a peu, molt pobrement vestit --- son semblant --- tristícia de coratge --- —Sényer --- són vengut de una cort on --- cuydava trobar valor qui-m fos restaurament --- e qui-m guardonàs dels repreniments que jo he fets longament contra aquells qui són enemics de valor --- e anc --- no fuy guardonat --- són entrat en pensament ---»; *Blanquerna* el dissuadeix de